

TÜRK VE KORE TOPLUMUNDA MODERNLEŞME SÜRECİNDE KADIN VE EĞİTİM: NA HYE SEOK'UN GYONGHI (경희) VE FATMA ALIYE HANIM'IN MUHADERAT ESERİ ODAKLI

WOMEN AND EDUCATION IN THE MODERNIZATION PROCESS IN TURKISH AND KOREAN SOCIETY: FOCUSED ON WORKS, GYONGHI (경희) BY NA HYE SEOK AND MUHADERAT BY FATMA ALIYE HANIM

Yazar/Author

Hatice
KÖROĞLU
TÜRKÖZÜ

Doç Dr. Erciyes
Üniversitesi
hkore@erciyes.edu.tr
[0000-0002-3735-5652](tel:0000-0002-3735-5652)

Abstract:

Every society has entered the modernization process at different times, with different experiences. In this process, radical changes occur. One of the issues in which radical change is experienced is the issue of women. With the modernization, many rights and privileges have been granted to women, whose rights had been restricted in family and social life due to the influence of beliefs and patriarchal system in most societies. Na Hye Seok and Fatma Aliye are the authors who pioneered the modern women's literature of the two countries. In their works, they showed the changing woman, which was the ideal woman profile of the period, in the society that started to change with modernization (westernization). Both authors have dealt with issues such as education, marriage and work of women in almost all of their works. This study aims to comparatively examine how women's education is expressed and why women's education is necessary in the societies of the period that started with modernization in Turkey and Korea, on the basis of Na Hye Seok's "Gyonghi" and Fatma Aliye's "Muhaderat". Through the educated female characters in their works, both authors have shown that women's world of ideas has changed, they can comprehend everything, stand on their own feet, have a say in the family and society, and even can be beneficial to the society. Most importantly, they have made women aware of their own selves.

Keywords: Na Hye Seok, Fatma Aliye, Education, Modernization, New (Modern) Woman

Özet:

Her toplum farklı zamanlarda farklı deneyimlerle modernleşme sürecine girmiştir. Bu süreçte köklü değişimler yaşanmıştır. Köklü değişimin yaşandığı konulardan biri de kadın meselesidir. Çoğu toplumda inanç ve ataeril sistem etkisiyle aile içinde ve sosyal yaşamda hakları sınırlandırılan kadınlara modernleşmeyle birlikte birçok hak ve imtiyazlar tanınmıştır. Na Hye Seok ve Fatma Aliye iki ülkenin modern kadın edebiyatında öncülük etmiş yazarlarıdır. Onlar, modernleşmeyle (batılılaşmayla) birlikte değişmeye başlayan toplumda değişen kadını yani dönemin ideal kadın profilini eserlerinde göstermişlerdir. Her iki yazar da kadının eğitimi, evliliği, çalışması gibi meseleleri hemen hemen tüm eserlerinde işlemişlerdir. Çalışmada Türkiye ve Kore'de modernleşmeyle başlayan dönem toplumunda kadınların eğitim meselesinin nasıl ifade edildiği ve kadın eğitiminin neden gerekli olduğu Na Hye Seok'un "Gyonghi" ve Fatma Aliye Hanım'ın "Muhaderat" adlı eserleri temelinde mukayeseli olarak inceleme amaçlanmıştır. Her iki yazar, eserinde eğitim almış kadın karakterler aracılığı ile kadının fikir dünyasının değiştiğini, her şeyi idrak edebildiğini, ayaklarının üzerinde durabildiğini, ailede ve toplumda söz sahibi olabildiğini hatta topluma faydalı olabileceğini göstermiş, en önemlisi de kadınların kendi öz benliklerinin farkına varmalarını sağlamıştır.

Geliş Tarihi/Received:
28.05.2023
Kabul Tarihi/Accepted:
16.06.2023
Yayın Tarihi/Published:
31.07.2022

Anahtar Kelimeler: Na Hye Seok, Fatma Aliye, eğitim, modernleşme, yeni (modern) kadın:

Giriş ¹

Edebiyat, toplumun olumlu ya da olumsuz tecrübelerinin yansıtıldığı bir alandır. Her toplumun kendine has bir edebiyatının olması da kaçınılmazdır. Bununla birlikte bir toplumda gerçekleşen bir olayın diğer bir topluma örnek olabileceği ve etki edebileceği de bir gerçektir. Toplumların birbirini etkilediği konulardan biri de hiç şüphesiz kadın konusudur. Birçok toplumun ataerkil bir yapıda olmasının yanı sıra inanç ya da felsefelerin gerek toplum gerekse aile içindeki kadının konumunun belirlenmesinde önemli rol oynadığı açıkça görülmektedir.

19. yüzyıl, Avrupa ve Amerika'da başlayarak tüm dünyada kadın özgürlüğüne dair söylemlerin başladığı bir dönemdir. Yenilikçi ve kadın hakları savunucusu olarak tanınan "Abba Goold Woolson'un 1874 yılında "Ben bir eş olarak değil, bir anne olarak değil, bir öğretmen olarak değil öncelikle kendim için var olmaya hakkı olan bir kadın olarak varım" ² söylemi modern kadının tipik görüntüsünü çizmektedir. Woolson'un bu söylemi eski dönem toplumu göz önünde bulundurulduğunda aslında tabuları yıkan, cesurca söylenen bir açıklamadır. Dönem toplumunun kadına bakışındaki olumsuz yaklaşımına rağmen Woolson'un söylemi ardından kadınlar bir insan olarak kendi var oluşlarının farkındalığına vardılar. Bu yüzden kadın sorunlarının ele alındığı 19. yüzyıl, kadınlar açısından bir dönüm noktası olmuştur. Hatta "1879 yılında ilk kez oynanan Henrik Ibsen'in tiyatro oyunu "Bir Bebek Evi" yeni kadın tipini ³ simgelemektedir. Bu eserde bir kadının eş ve anne olmadan önce bir insan olması vurgulanmıştır. Amerika ve Avrupa'da ortaya çıkan kadına bakış ve faaliyetler çalışmanın konusu olan Türk ve Kore toplumunu da derinden etkilemiştir.

Eski dönem Kore toplumunda kadın ve erkek eşittir ancak Joseon Hanedanlığı döneminde (1392-1910) Konfüçyanizm'in etkisiyle kadınların konumunda değişiklik olmuştur. Konfüçyanizmin kadına bakışını "Daedaerye (대대례)" net bir şekilde belirtmektedir. "Kadınların kendi kararlarını verme hakları yoktur ve izleyeceği üç yol vardır. Evlenmeden önce babana, evlendikten sonra kocana, kocan öldükten sonra da erkek evladına itaat et". Üçlü takip sistemi (Samjeong jido-삼정지도) adı verilen bu prensip kadının hayatında önemli bir ilke olmuştur. (Köroğlu, 2010:47- 강장태, 1989:78) Samjeong jido'nun yanı sıra "Namjonyeobi (남존여비) ve Chilgeojiag (칠거지악) öğretilerinden de Konfüçyüsçü düşüncenin kadına bakışını anlamak mümkündür⁵. Bahsi geçen öğretilerin ne olduğu şu şekilde açıklanabilir. Namjonyeobi; erkek yukarıda, kadın aşağıda anlamına gelmektedir. Chilgeojiyag ise yedi yasağı ifade eder. Yani kocanın karısını boşamasına sebep olan yedi hata. Bu hatalar, kayınvalide ve kayınpedere saygısızlık, kısırlık, şehvet, kıskançlık, ağır hastalık, çok konuşmak ve hırsızlık yapmaktır. Yine atasözleri toplumun aynasıdır fikrinden yola çıkarak kadının söz sahibi olmaması gerektiğine dair söylenmiş olan "Tavuk öttüğünde aile mahvolur" atasözü mecazi olarak Kore toplumundaki kadınların durumunu ifade eder".⁶Ayrıca Joseon toplumunda dul kadınların yeniden evlenmelerini engelleyen "Dul Kadının Tekrar Aile Kurma Yasağı Yasası (과부재가금지법-)"⁷ yürürlüğe konmuştur. Konfüçyanizm, erkeği sosyal statü ve haklar açısından kadından üstün tutarak kadını aşağılama tutumu sergilemiştir. Kadının ne sosyal yaşamında ne de aile içinde saygın bir yeri vardır.

Konfüçyüsçü anlayış içinde uzun yıllar boyunca kadınların hayatını sınırlayan görüşler Gabo (갑오) Reformu ile birlikte değişir. Bu reform Joseon Hanedanlığı döneminin sonlarına doğru gerçekleşmiştir. Bu reformla birlikte toplumun her alanında büyük değişimler gerçekleşmiştir. Gabo Reformu özellikle kadınlar için bir dönüm noktası olmuştur. "Kadınlara kötü muamele, cariyelik, dulların yeniden evlenebilmesi ve kadınlara eşit eğitim hakkı tanınmasının gerekliliği" gibi konular Gabo reformunun ıslahatları arasında yer almaktadır. Koreli kadınların bu hakları elde edebilmesinin temelinde ülkede "Batı Hıristiyanlığının giderek artan etkisi ve Donghak (동학-Doğu Öğretisi) diye bilinen yerel birleştirici hareketin de etkisi görülmektedir".⁸ Dönemin kadınları eğitim almak için Amerikalı misyonerlerin kurduğu Ehwa (이화) okuluna ya da Japonya'ya gittiler. Çalışmanın konusu olan Na Hye Seok da bahsi geçen okulda eğitim almış dönemin yeni (modern) kadını simgelemektedir. Kore'nin modern kadınları Türkiye'deki alafrağa kadınlar gibi dış görünüşleriyle ayırt edildiler ve yeni (modern) kadın anlamına gelen Shinyeoseong (신여성) olarak adlandırıldılar.

Kore'nin modernleşmeye başladığı döneme Aydınlanma dönemi (개화기) adı verilir. Türkçe karşılığı "İyi bir anne, iyi bir eş" olan "Hyonmoyanğço (현모양처)" söylemi yeni bir kavram olarak ilk kez Aydınlanma döneminde ifade edilmiştir. Bu kavramla birlikte dönem kadınlarından hem iyi evlatlar yetiştirmesi hem de

kocasının başarılı olması için uğraşarak toplum için yararlı olması beklenmiştir.⁹ Daha sonra, 1948 yılına gelindiğinde Kore Cumhuriyetinin kurulmasıyla anayasada kadın erkek eşitliği kabul edilmiştir.

Türk toplumdaki duruma bakıldığında Kore toplumu ile benzer süreçlerin yaşandığı görülmektedir. Kadın ve erkeğin eşit olduğu geleneksel Türk toplumundan İslam kültürüne geçişle birlikte pek çok değişiklik karşılıklı karşılıklı kalınmıştır. Erkeğin toplumdaki yeri yükselirken kadının toplumdaki yeri alçalmıştır. Din, ırk, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin herkesin eşit olduğunu savunan 1839 yılında yayınlanan Gülhane Hattı Hümayunu, yaygın adıyla Tanzimat Fermanıyla kadınların toplumdaki yeri belirlemeye başlamıştır. Batının özgürlükçü kadın anlayışı, dönemin aydınlarının faaliyetleriyle dönem, Türk toplumunda tanıtma ve kadınların toplumdaki yerinin yükseltme çabaları başlamıştır. Bu faaliyetler arasında eğitim konusu da yer almaktaydı. “Tanzimat öncesine kadar Türk kadınına fazla eğitim imkânı tanınmamıştı. Sadece idareci veya ulema zümresinden kişilerin kızları ailelerinin desteği ile evlerinde özel ders alabiliyordu”¹⁰. Türk kadınları modern kadın imajının nasıl olması gerektiğini yabancı öğretmenler özellikle Fransız öğretmenler vasıtasıyla öğrenmiş oldu. Osmanlı döneminde modern kadınlar ‘Alafranga’ ismiyle anılıyordu. Alafranga kadınlar Batı tarzı eğitim almanın yanı sıra Batılı kadınların hayatını bizzat yakından deneyimleme fırsatı da elde ettiler. Ayrıca, “Fransa’nın Duruy Kanunundan (1867) etkilenecek hazırlanan 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile kızlar için öğretmen okullarının açılması, rüştiyelerin çoğaltılması kararlaştırılmıştır. Tanzimat dönemi, Türk kadınına devlet eliyle mesleki ve kültürel açıdan eğitim kapıları açılarak”¹¹ modern Türk kadını profilinin oluşmasında önemli bir adım atılmıştır. Daha sonra Cumhuriyetin kurulmasıyla 17 Şubat 1926 yılında Medeni Kanunun yürürlüğe girmesiyle kadınlara birçok imtiyaz ve haklar sağlanmıştır.

Çalışmada Kore ve Türkiye’de modernleşmeyle başlayan dönem toplumunda kadınların eğitim meselesinin nasıl ifade edildiği ve kadın eğitiminin neden gerekli olduğu her iki ülke yazarının eserleri aracılığı ile ortaya çıkarılmıştır. Türkiye’de Koreli yazarlara dair akademik çalışmanın yetersiz olduğu göz önünde bulundurularak, mukayese edilirken Koreli yazara ve eserine daha fazla yer verilmiştir. Her iki ülke yazarının eserleri aracılığı ile modernleşme sürecinde kadın eğitimine geçmeden evvel yazarların yaşam, fikir ve edebiyat dünyalarını anlamakta fayda vardır.

2. İki Kadın Yazarın Yaşam ve Edebiyat Dünyalarına Dair

2.1. Na Hye Seok

Na Hye Seok, 18 Nisan 1886 yılında Suwon’da doğmuş, yine doğduğu yer Suwon’da vefat etmiştir. Na, aktivist, ressam, gazeteci, kadın öncüsü, şair ve yazar olarak tanınmaktadır. Yazılarında Türkçe karşılığı olarak “Berrak Ay” anlamına gelen “Jeongwol (정월, 晶月)” mahlasını kullanmıştır. 1910 yılında Protestan misyonerlerin kurduğu okul olan Suwon Samil (삼일) Kız okulunda eğitim aldıktan sonra, Seul Jinmyeong Kız lisesinde (진명여자학교) eğitimine devam etmiştir. Daha sonra modern medeniyeti derinlemesine kavrayan ve Tokyo’ya eğitime giden ağabeyi Na Gyeong Seo¹²’un tavsiyesi üzerine Tokyo Kadın Güzel Sanatlar Yüksek Okulunda (동경여자미술전문대학) eğitim almıştır.¹³ Böylelikle Kore’de Batı tarzı resim eğitimi alan ve eserlerinde uygulayan ilk kadın ressam olmuştur. 1918 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra Yonseng ve Jeongshin kadın ortaokulunda resim öğretmenliği yapmıştır. Batı tarzı resim çizmenin yanı sıra Kore edebiyat dünyasında da faaliyetlerde bulunan Na Hye Seok Japon emperyalizmi altındaki Korelilerin refahı için Japon emperyalizmine karşı bir aktivist olarak da faaliyetlerde bulunmuştur. 1919 yılında Japonlara karşı düzenlenen 1 Mart Bağımsızlık Hareketine katılmış ve bu sebeple 4 ay hapis cezası almıştır.

Na Hye Seok’un babası kaymakamlık ve valilik görevlerinde bulunmuştur. “Na Hye Seok’un annesi Choi Shi Euy (최시유의) 1908 yılının Aralık ayında eğitim ve hayırseverlik amacıyla Suwon’da bir kadın topluluğu kurarak kadın eğitimini teşvik etmiştir”.¹⁴ Na Hye Seok’un kuzenlerinden biri olan “Na Jung Seok (나중석1878-1970) Joseon’un son dönemlerinde devlet memuru olarak görev yapmış, yeni eğitim hareketçisi ve bir hayırsever olarak dikkat çekmiştir. Ayrıca, 3 Mayıs 1903’te özel okul olan Nam (Güney) Okulunu kurmuştur”.¹⁵ Na Hye Seok’un modern düşünceye sahip anne ve babasının o dönem toplumunda yüksek statüde bir yaşam sürdürmesinin yanı sıra akrabalarının eğitilmiş, yenilikçi ve modern fikirlere açık olması ve böyle bir ortamda çocukluk dönemi geçiren Na Hye Seok’un fikir ve eğitim dünyasını nasıl şekillendirdiğini anlamak güç değildir.

Na Hye Seok onu destekleyen ailesi sayesinde dönemin kadınlarından ayrıcalıklı olarak modern eğitim görmüştür. Böylelikle yeni (modern) kadın (신여성) olarak çıkış yapan Na Hye Seok, hemcinslerine özgürlük bilinci ve milli bilinç ruhu aşlamaya çalışmıştır. Na Hye Seok'un modern kadın olarak çıkış yapmasında Japonya'daki eğitim hayatı etkili olmuştur. Bu etki yaşantısının yanı sıra eserlerinde de açıkça görülmektedir.

Na Hye Seok'un eser dünyasına genel olarak baktığımızda roman türünde, 1917 yılında "Karı Koca (부부)" adlı ilk eserini yayımlamasıyla Kore Edebiyat dünyasında ilk modern kadın yazarı olmuştur. 1918 yılında Tokyo Kadın Topluluğu tarafından (동경여자친목회) yayımlanan "Kadın Dünyası" adlı dergide "Gyonghi" ile aynı yıl aynı dergide yayımladığı "Fedakar Kız Torunuma (희생한 손녀에게)", 1921 yılında "Modern Aile (신가정)" adlı derginin ilk sayısında yayımladığı "Gyuvon (규원)", 1926 yılında "Joseon Edebiyat Dünyası (조선문단)" adlı dergide "Garez (원한)", 1936 yılında "Samchonri (삼청리)" adlı dergide yayımladığı "Hyon Sug (현숙)", yine aynı dergide 1937 yılında "Anne ve Kızı (어머니와 딸)" adlı eserlerini yayımlamıştır. Şiir türünde ilk eserini ise 1921 yılında "Harabe (폐허)" dergisinin ikinci sayısında "Dere- (넷물)" ve "Kum (사)" olmak üzere birçok şiir yayımlamıştır.

Na Hye Seok, eserlerinde kadın sorunlarını ele alır. Baş kadın karakterleri çoğunlukla geleneksel Kore kadınından ziyade modern kadın karakterlerdir. Eserlerinde evlilik öncesi flört, kadının eğitim alması, kadının çalışması, kadının erkek ile eşit haklara sahip olması gibi temalara yer vermiştir. Na, fikir ve eserleri ile Konfüçyanist görüşe hâkim olan dönemin sosyal yapısına karşı çıkmış ve kadının özgürlüğü için mücadele etmiştir.

2.2. Fatma Aliye Hanım

Fatma Aliye Hanım, 1862'de İstanbul'da doğmuş, 1936'da yine İstanbul'da yaşamını yitirmiştir. Fatma Aliye, ilk kadın roman yazarı olmanın yanı sıra felsefeci ve çevirmen olarak da tanınmaktadır. Yazar, ev ortamında özel öğretmenlerden Fransızca, tarih, edebiyat ve felsefe üzerine dersler almıştır. Edebiyat dünyasına girişi Fransızcadan yaptığı çevirilerle olmuştur. İlk çevirisi 1889 yılında yayımladığı George Ohnet'in *Volente* (1888) adlı eseridir. 1892 yılında ilk romanı *Muhaderat*'ı yayımlamıştır. Aynı yıl *Hayal ve Hakikat*, 1898 yılında *Refet*, 1899 yılında *Udi*, 1910 yılında *Enin* adlı romanları yayımlamıştır. Eserleri İngilizce, Fransızca ve Arapçaya çevrilmiştir.

Fatma Aliye eserlerinde kadın-erkek eşitliği, çok eşlilik meselesi, boşanma durumunda kadının da haklarının olduğu, kadının çalışabileceği gibi temaları işleyerek ilk kadın hakları savunucusu olmuştur. Döneminin toplumsal koşulları göz önüne alındığında Fatma Aliye'nin düşünceleri ve savunduğu görüşler son derece cesurcadır. Fatma Aliye'nin ilerici görüşü kendinden sonra gelecek birçok kadın yazara rol model olmuştur.

1892 yılında yayımlanan "*Muhaderat*" ile 1918 yılında yayımlanan "*Gyonghi*"¹⁶ nin yayımlanma tarihlerine bakıldığında arada yirmi beş yıl vardır. Bu durum her iki ülkenin modernleşme süreçlerini farklı yıllarda deneyimlemesinden kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada her iki yazarın sadece kadın eğitimi konusuna dair fikirlerine değinilerek sınırlandırılmıştır.

3. *Gyonghi*¹⁷ ve *Muhaderat*¹⁸'ta Batılılaşmayla Birlikte Değişen Kadın Eğitimi

Joseon toplumunda acil bir bağımsızlık ve ulus-devlet inşası misyonu altında, yeni topluma liderlik edecek kişiler 'gençler' olarak belirlendi. "Gençler", müreffeh bir ülke ve güçlü bir ordu için bilgi ve erdemle donatılmış bir halkı oluşturmak için merkez konumundaydı.¹⁹ Dönemin gazete ve dergilerinde yeni eğitim için halkı teşvik eden yazılar çıkmaktaydı. 20 Kasım 1909'da Japonya'ya eğitime giden Korelilerin çıkardığı dergi olan *Daehanheung Hakbo* (대한흥학보)'nun 7. sayısında Koreli gençlerin eğitim için Japonya'ya gönderilmesi üzerine çıkan yazı buna örnek verilebilir.

"Ülkenin tüm ebeveynleri ve büyükleri çocuklarımızı okutun çocuğun küçük yaşta eğitim alması ülkenin talihidir".

20

Yukarıdaki alıntıdan, Korelilerin çocuklarını eğitim için yurtdışına göndermeleri tavsiye edilerek, çocukları yurtdışında okumaya göndermenin ulus inşasında önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır.

Osmanlı döneminde Tanzimat Fermanının ilan edilmesiyle kadın erkek eşitliği ilkesinden yola çıkarak eğitim meselesi önemli bir konu olarak ele alındı ve böylelikle kadınlara eğitim kurumlarının kapıları açılmış oldu. Kadınlara “ilk kez 1842 yılında Tıp Fakültesi bünyesinde hemşirelik eğitimi verilmeye başlandı. Bu eğitim 1858’deki Kız Rüştüyerleri (Kız ortaokulları) ile daha da yaygınlaştı. 1869 yılından itibaren sanayi mekteplerinde de eğitim görmeye başladılar. Bunun amacı ise başlatılan sanayi hamlesinin işgücü ihtiyacını gidermekti.²¹Joseon toplumunda olduğu gibi kadının eğitilmesi Osmanlı’nın yeniden yapılandırılmasında önemli rol oynamıştır.

3.1. Gyonğhi’de Ana Kadın Karakterin Eğitim Alış Şekli

Bireyin fikir dünyasını değiştirmesi ve geliştirmesi bakımından eğitim oldukça önemlidir. Çalışmanın giriş bölümünde dönem Kore’sinin modernleşme döneminde Gabo reformuyla birlikte eğitim alanında kadınlara da haklar tanındığından ve birtakım düzenlemelerin yapıldığından bahsedilmiştir. Bu dönemde eğitim almak için Japonya’ya gitmek yaygınlık kazanmıştır.

“Artık iyileştikten içiniz rahat olsun. Sanki unuttuğu şeyi birden hatırlamış gibi şaşkınlıkla bu arada kızın Japonya’dan geldiği için ne kadar mutludur.” Dedi.

“Uzaklara gönderdiğimden her zaman içim içimi yiyorum ama yılda bir kez de olsa geldiğinden ev şen şakrak” Ev sahibesi Kim Hanım sigarısını küllüye tak tak vurur..... (Gyonğhi, s.196)

Na Hye Seok’un “Gyonğhi” adlı eserinden alıntılanan bu bölüm Gyonğhi’nin annesi Kim Hanım ile Gyonğhi’nin müstakbel kayınvalidesi (eserde Dünür Hanım olarak bahsedilmiştir) arasında geçen diyalogdur. Alıntidan da anlaşılacağı üzere Kim Hanım’ın kızı olan Gyonğhi Japonya’ya eğitim almaya gitmiştir. Ara tatilde memleketine, ailesinin yanına dönmüştür.

Yazar, Na Hye Seok, dönemin sıradan kız çocuklarından farklı olarak ailesinin varlıklı, batı fikirlerine açık ve ileri görüşlü olması sebebiyle ilkokul ve ortaokulu bitirdikten sonra ağabeyinin önerisi ile Japonya’ya güzel sanatlar üzerine eğitim almaya gitmiştir. Yarattığı Gyonğhi karakteri de benzer şekilde eğitim için Tokyo’ya gitmiştir.

3.1.1. Gyonğhi’de Aile Fertlerinin ve Çevrenin Kız Çocuklarının Eğitimine Dair Görüşleri

‘Gyonğhi’ adlı eserde başkarakter Gyonğhi’nin eğitim alması ile alakalı olarak aile fertlerinin ve çevresindeki bazı kişilerin görüşü şu şekildedir. Aşağıdaki ilk diyalog Gyonğhi’nin annesi Kim Hanım’ın Dünür Hanımla yaptığı konuşmadır. İkinci alıntı ise Kim Hanım’ın oğlu ile yaptığı konuşmadır.

“...Fakat okuyup ne yapacağımı, Gyonğhi’nin neden Japonya’ya kadar gidip okuduğunu, mezun olduktan sonra ne yapacağımı tabii ki Kim Hanım da diğer hanımlar gibi bilmiyordu. Bir sürü hanım toplanıp kızını neden okuttuğunu sorduğunda “Kim bilir, bu dünyada kız da olsa öğrenmesi gerek.” diye sürekli kendi oğlundan duyduğu bu sözü muğlak bir şekilde cevap vermekle yetindi. Kim Hanım sonunda anlamıştı. Ne kadar çok okursa o kadar çok saygı ve maaş alacağını...” (Gyonğhi, s.204)

“Kim Hanım oğlunun kardeşi Gyonğhi’yi Japonya’ya okumaya gönder demesindeki ısrarını ve bu dünyada kadınında erkekle birlikte birçok şeyi öğrenmesi gerektiğini anladı...” (Gyonğhi, s.204-205)

Gyonğhi’den alıntılanan aile fertlerinin düşüncelerinin yer aldığı kısımlardan anlaşılacağı üzere, Gyonğhi ağabeyinin desteği ile Japonya’ya gitmiştir. Başlangıçta Kim Hanımın kızının eğitimine dair bir görüşü yokken, oğlunun sayesinde eğitim alması gerektiği fikrine ulaşıyor. Anneye göre kızı ne kadar çok okursa o kadar saygınlık ve para kazanacağı düşüncesi vardır. Gyonğhi’nin annesi Kim Hanım pasif bir şekilde yaşadığı geleneksel erkek egemen toplumda birçok zorluk yaşadığından, kızının bu zorlukları yaşamaması gerektiğini düşünerek eser boyunca kızını desteklemektedir.

Öte yandan, Japonya’dan ara tatilde memleketine dönen Gyonğhi’yi görmeye gelen müstakbel kayınvalidesi onun okumasına karşı çıkar, kızının eğitimine karşı çıkan dünürüne Kim Hanım cevap vermektedir. Aşağıdaki alıntı iki dünürün sohbetinden bir bölümdür.

“Yine de bugün, dünürünün önünde bile çekinmeden konuşan Kim Hanımın tavrında hiçbir tereddüt yoktu, yüzü neşe dolu, gözlerinden “Böyle bir onur ve zevk alıyorum” ifadesiyle dolu.” (Gyonğhi, s.205)

“Bu yüzden Gyonğhi gündüz uykusuna yatsa uyuduğu vakit boşa geçmiş olurdu. Günlük işlerini yapıp birazda kendini geliştirmek için vakit ayırırdı. Gyonğhi’nin üstlendiği işler bir bir artıyordu. Böyle sabahtan akşama kadar kendisini geliştirme

hırsı ile tüm gücünü kullanıyordu. İ Çol Von da kendi kızının yaptığı işleri her gün görüyordu. Dahası içten içe takdir de ediyordu.” (Gyonghi,s.220-221)

Ataerkil otorite ile birlikte geleneksel erkek ve kadın cinsiyet rolleri fikrine bağlı kalarak yaşamış Gyonghi'nin babası, yurt dışında okumakta olan kızının her gün çalıştığını görmesi ve bundan gurur duyması onun çağdaş eğitimin öneminin idrakinde olduğunu ve geleneksel düşünce yapısından sıyrıldığını gösterir.

“Oraya (Japonya'ya) yine mi gidiyorsun? Allah aşkına yeter artık, güzel kıyafetler giyebileceğin zengin bir aileye gelin gidebilir, çocuk doğurabilir ve sonsuza dek mutlu yaşayabilirsin. Böyle zorluk çekmeye ne gerek var ki? (Gyonghi, s.199)

“Evet eskiden kadınlar okumamış olsa da kocaları ile mutlu mesut yaşarlarmış. Kadın kısmı dünyadan bi haber olmalı ki mutlu olsun... Bir tane bile cariyesi olmayan erkek, erkek midir ki” (Gyonghi, s.200)

“Okumak için kızını Japonya'ya gönderen dünürlerinin ne yapmak istediğini anlamam mümkün olmadığı için daralıyorum. Uzun zamandır diğer ailelerden farklı olan dünürlerimizin aile meselesi olduğu için hep içimden 'o evin kızını kim alır ki?' diye söylendim zaman zaman görmezden geldim fakat aramızdaki bu akrabalık münasebetiyle içimden gelenleri dürüstçe söylüyorum.” (Gyonghi, s.199)

Na Hye Seok, Gyonghi adlı eseri aracılığıyla yeni bir kadın ile geleneksel değerlere sahip kişilerin arasındaki çatışmayı göstermektedir. Yukarıdaki alıntılar sırasıyla Dünür Hanım ile Gyonghi, Pirinç lokumu satıcısı Sunam ve Gyonghi ile Kim Hanımla Dünür Hanım arasında geçen konuşmadır. Eserin kahramanı Gyonghi okumaya Japonya'ya gittiği için yengesi, pirinç lokumu satıcısı Sunam ve müstakbel kayınvalidesi ile bir çatışma içerisinde. Geleneksel Kore kadınları kadının eğitimine karşı çıkmaktadır.

“Sadece yiyip giyinmekle insan olunmaz. İnsan dediğin eğitim alması gereken kişidir. Eşiniz gibi bir adamın dört metresinin olduğunu öğrenememenizin nedeni eğitimsiz olmanızın suçudur. Bu yüzden bir kadına evlendikten sonra kocasının metresini görmezden gelmemeyi, kendisinin üstüne kuma getirmesine izin vermemeyi de öğretmek gerekir.” (Gyonghi, s.200)

Yukarıdaki alıntı Gyonghi'nin dolaylı ikna veya eylem yoluyla çevresindekilerle yaşadığı polemik anlattığı bölümdür. Çevresindeki kişilerin yaşantısı üzerinden örneklerle ikna edici tutumla karşılık vererek kadın eğitiminin haklılığında ısrar etmektedir.

“Kızlar eğitim almalı ki fikirleri olsun, öğretmediğin dikişi dahi öğrenebilsin, Japonya'ya kadar gönderip eğitim aldırılmasını ki saygı göreceklerini bilsinler. Üstelik dikiş firması müdürünün kızın geldiğini duyunca(...)Erkeklerin bile kazanmakta zorlandığı iki bin Nyang vereceğini duyunca kulaklarıma inanamadım” (Gyonghi, s.205)

Geleneksel düşünce anlayışı kadınları evlilik, çocuk bakımı ve iyi eş olma kalıplarının içine sıkıştırmıştır. Bu kalıplar içinde kadınların eğitime dair fikirleri yoktur. Gyonghi'nin neden okuması gerektiğini tam manasıyla bilen kimse yoktur. Sadece Gyonghi'nin annesi belli belirsiz bir şekilde kızının eğitim alması fikrini ifade edebilmektedir. Yukarıdaki eserden alıntılanan bu bölümde eğitimi saygı görmek ve para kazanmak olarak değerlendiren Kim Hanım, kızı Gyonghi'nin tarafını tutarak onu savunmuş ve Dünür Hanım'ı kızının eğitimine devam etmesi için ikna etmeyi başarmıştır.

3.1.2 Gyonghi'de Yabancı Dil Eğitimi

Gyonghi adlı eserde dikkat çeken bir özellik vardır. Eğitim almak isteyenler eğitim için Japonya'ya gitmektedir. Dolayısıyla Japonca öğrenmek zorundadırlar. Bunun sebebi iki şekilde yorumlanabilmektedir. İlki Japonya'nın 1868-1912 yılları arasında Meiji Restorasyonunu gerçekleştirmiş olmasıdır. Diğeri ise Gabo Reformunun Japonya'nın etkisiyle hayata geçirilmiş olmasıdır.

“Namdemun'un dışından bir Japon kızın gelip hocalık yaptığı dikiş okuluna gidip takım elbise dikmeyi öğrendi. Yeğenlerimin takım elbisesini de şapkalarını da dikti, hatta erkek kardeşimin yazlık takım elbisesini bile dikti. Japonca bildiği için hocasıyla yakınlaşmış ve diğerlerine öğretmediği şeyleri bile Gyonghi'ye öğretmiş. Gündüz öğrenip gece 12'den 1'e kadar öğrendiklerine baka baka aynısını çizip yazdı. Ben bu nedir böyle dedikten bir müddet sonra dikiş makinesi şirketinin müdürü gelip de kullanım kılavuzu Japonca olduğu için hanımlara öğretirken zor oluyordu ama kızımızın yazdığı kitabı gayri resmi kullanacağım.' demesiyle ne olduğunu anladım. Hakikaten, öğretilirse nerede olursa olsun böyle faydası oluyormuş demek ki. Sadece o da değil, o şerefli Japonlardan da nasıl saygı gördü anlatamam. “ (Gyonghi, s. 203)

"Fakat bu defa Gyonğhi'nin temizlik yöntemi öncekiyle tamamen farklıydı. ... Her şeyi planlı ve programlı bir şekilde uyguluyordu. Ev ekonomisi dersinde ve sıhhi bilimler dersinde öğrendiği düzen, dahası resim dersinde öğrendiği renkler ve renklerin harmonisi, müzik dersinde öğrendiği ritimlerin tonuna varana kadar hepsinden istifade ediyordu". (Gyonğhi, s.219)

Gyonğhi dikiş-nakiş öğrendikten sonra Japoncayla yazılan kullanım kılavuzunu Korece'ye çevirmiştir. O, aldığı eğitim sayesinde bir başka ülkenin kültürü ve teknolojisini Koreli kadınlara kolayca öğretebilme imkânı bulmuştur. Ayrıca, sıradan günlük ev işlerini yaparken bir düzen dâhilinde yapması diğer kadınların yaptığından da farklıdır. Yazar, Gabo öncesinde eğitim alamayan kadınların eğitim aldıktan sonra öğrendikleri ve deneyimledikleri her şeyin günlük yaşama faydası olduğunu eseri aracılığıyla göstermiştir.

"Gyonğhi de insandı. Sonrasında o bir kadındı. Fakat öncelikle o bir insandı. Dahası Joseon toplumundaki bir kadından öte, eorende bir kadındı. İ Çol Von ile Gim hanımın kızı olmaktan öte tanrının kızıydı. (Gyonğhi, s. 237)

Eserden alıntılanan bu kısım da Gyonğhi erkekler gibi kadınların da her şeye haklarının olduğunu, kadın-erkeğin eşit olduğunu dile getirmiştir. Kendi öz benliğini de keşfetmiştir.

3.1.3 Gyonğhi'de Eğitimli-Eğitimsiz Kadın

Na Hye Sok'un eserinde Japonya'da okuyan başkahraman Gyonğhi'nin, tatilde memleketine gelerek sergilediği örnek tavırlarıyla etrafındaki insanların modern kadına dair ön yargılarını yavaş yavaş kırarak, kadının eski kavramlara sıkışıp kalmaması gerektiği, onları yöneten toplumdaki tabuları ve sınırları aşmaları gerektiği konusunda sürekli vurgu yaptığı dikkat çekmektedir.

"Evin avlusunda iki kadın içki ve sigara içerek Gyonğhi hakkında konuşuyorlardı. "Senin kız dikiş dikmeyi bilir mi?" "Evet, çok iyi dikiş diker. Yetişkin erkek kıyafetlerini dikemese de kendi kıyafetlerini çok güzel dikiyor." Ay inanmıyorum, hangi ara dikiş dikmeyi öğrendi yahu. Takım elbise içine giyileni de dikiyor.- Demek öğrenciler de dikiş dikebiliyor." Dünür Hanım gerçekten de kız öğrencilerin dikiş dikebildiklerini bilmiyordu. Dahası tam bir erkekmiş gibi Seul ile Japonya arasında mekik dokuyarak ders çalışan Gyonğhi'nin, kendi kıyafetlerini dikmesine şaşırdı. (Gyonğhi, s.202)

"Hangi ara Gimçi yapmayı öğrendin. Buraya geldikçe her gün fark ediyorum da küçük hanımın bir kez olsun tembellik yaptığını görmedim. Kitap okumadığı zaman yazı yazıyor, dikiş dikmediği zaman böyle Turşu kuruyor. (Gyonğhi, s. 206)

Benim kız öğrencilere dair fikirlerim çok yanlışmış. Sizin kızınız gibi olan tüm kızlar okumayı hak ediyor. Hemen eve gidip kız torunlarımı yarından itibaren okumaya göndereceğim. Karar verdim." (Gyonğhi, s.206)

Dönemin eğitimli kadınları genellikle ev işlerinde marifetli olmadıkları için iyi bir imaja sahip değildi. Gyonğhi bu kadınlardan farklı olarak ev işlerini gayretle ve muntazam bir şekilde yaptığı için yeni bir bakış açısının oluşmasını sağladı. Kadının hem okuyabileceğini hem de ev işlerini yapabileceğini gösterdi. Böylelikle Na Hye Seok kadınların eğitimine karşı çıkan fikirleri değiştirerek modern kadın imajını bir kez daha gözden geçirmelerini sağlamıştır.

3.2. Muhaderat'ta Kadın Karakterin Eğitim Alış Şekli

Çalışmanın giriş bölümünde Tanzimat döneminde eğitim için yeni ve yabancı okullara ilginin giderek arttığından bahsedilmişti. Bunların yanı sıra özel eğitim ve özel dersler de giderek yaygınlık kazanmıştır. Zengin hatta orta halli aileler, çocuklarının tahsil ve terbiyesine konak dâhilinde önem vermişlerdir. Yani, eski tabirle mürebbiye adı verilen öğretmenler genellikle öğrencilerin evlerinde kalırlar ve ailenin bir ferdi olarak kabul edilirlerdi. Mürebbiyeler çocukları başta yabancı dil olmak üzere müzik, el sanatları ve Batı terbiyesi gibi konularda eğitirlerdi.

"Ertesi gün Fazıla ile Şefik için ders verecek olan dadı geldi yerleşti. Yirmi üç yirmi dört yaşında, şirin bir kız olup, Paris'teki mükemmel bir okulun diplomasını almakla kalmamış okuluna devam ederken de birçok başarı belgeleri ve öğretmenlerinin sevgilerini kazanmıştı." (Muhaderat, s.80)

Muhaderat'tan alıntılanan yukarıdaki bu bölümde eserin başkarakteri Fazıla kardeşi Şefik ile birlikte eğitim alacaktır. Eğitimi verecek kişi de Fransa'dan gelecek genç bir öğretmendir. Tanzimat döneminde Fransa örnek alındığından konak dâhilinde eğitim verecek olan öğretmenler çoğunlukla Fransız uyruklu idi. Yazar Fatma Aliye de ev ortamında Fransız öğretmenlerden ders almıştır. Aslında yazarın eserindeki karakterini yaratırken kendi yaşamından kesiti de yansıttığı görülmektedir.

3.2.1. Muhaderat'ta Aile Fertlerinin ve Çevrenin Kız Çocuklarının Eğitimine Dair Görüşleri

Tanzimat dönemi öncesinde kadın eğitimi hiçbir şekilde önemsenmemiştir. Kadının eğitim görmesine gerek olmadığını düşünen ataerkil aile yapısı ve İslam kültürünün etkisi her daim kadının eğitim görmesinin önüne geçmiştir. Fakat modernleşme sürecine geçişle Batı medeniyetinin tanınmasından itibaren dönemin Osmanlı toplumunda bu eski düşünce anlayışı değişim göstermiştir.

"Muhaderat"ta Fazıla'nın babası Sai Efendi ve komşusu Münevver Hanım arasında eğitime dair aşağıdaki gibi bir konuşma geçer.

"Hanımefendi! Ben hiçbir görevimden kaçtığımı, bir şeyleri eksik ya da yanlış yaptığımı sanmıyorum. Tahsillerine elimden gelini esirgemedim. Bunun ispatı da meydanda. Fazılanın piyanosunun yaşına göre olmadığını mükemmel derecede iyi çaldığını herkes bilip söylüyor...Resimde bile o mükemmelliğe ulaştı....Fransızcası mükemmel bundan başka çok da güzel yazıyor. Türkçeyi bunlardan önce ilerletti. Hala da devam ediyor." (Muhaderat,s. 41)

Yukarıdaki alıntılanan bölümde Fazıla'nın babası Sai Efendi eski düşüncelerden sıyrılmış kızının eğitim alması için uğraşan modern zihniyete sahip bir karakteri yansıtmaktadır. Ayrıca yukarıdaki alıntı da yer alan "*Resimde bile o mükemmelliğe ulaştı*" ifadesi üzerinde durulması gereken bir konudur. İslam kültüründe "resim yapan herkes ateştedir."²² söylemine karşın Sai Efendi çocuklarına resim dersi bile aldırılmaktadır.

3.2.2 Muhaderat'ta Yabancı Dil Eğitimi

Muhaderat adlı eserde dikkat çeken bir diğer özellik de kadın karakterlerin eğitimi yabancı dil üzerinedir. Fazıla Fransızca öğrenmektedir. Muhaderat'ta Fransızca eğitiminin alındığına dair bölüme bakacak olursak;

"Anlat bakayım kardeşim bir ay oluyor ki birbirimizi görmedik. Bu kadar zamanda neler yaptın ne ile uğraştın.- Hiç! Yalnız bazen roman okudum.- Hangi romanları okudun? Şimdi Eugene Sue'nün "Les Sept Peches Capitoux"sunu okuyorum.-Ha! Çok güzeldir. Yazar Luorgoyei kısmındaki Ernestine'nin annesine hitaben yazdığı journal'leri mükemmel bir derstir. ... Oliver'in kendisine iltifatlar ettiğini görmesi, onun gerçeği anlamasına yardımcı olacak en iyi ders olamamış mıdır? -Gerçekten o kadar balolar, o kadar hazırlıklar hep milyonları içinmiş. Ne kadar sağlıklı düşünmüş ve kendisini parası için isteyenlerle evlenmemişte aslında parasına değil de kendisine ilgi duyduğu için yakınlaşmaya çalışan Olivier'e varmış. Ben de olsam öyle yapardım." (Muhaderat,s. 94-95)

Yukarıda alıntılanan diyalog Fazıla ve Fevkiye'nin sohbetidir. Fatma Aliye Hanım eğitimin kadın-erkek ayrımı yapmaksızın temel olarak her insanın hakkı olduğunu ve gerekli olduğunu savunmuştur. Bu sebeple yukarıda eserden alıntılanan kısımlarda eğitim alan modern kadını resmetmiştir. "Fazıla ve arkadaşı Fevkiye yabancı dille yazılmış romanı okuyabilen kadınlardır. Okudukları aynı romandan ikisinin çıkarttığı anlamlar farklı olmasına rağmen yabancı dilde yazılan romanları okuyup yaşadıkları ile alakalı olarak yorum yapmaları dikkat çekicidir."²³

"Fazıla böyle dedikten sonra Fransızca olarak:

-Bonne Sous mille mon metre, "Geceniz iyi olsun efendim" deyip çıkmak üzereyken Şebib gülererek: -Merci mon mystere. Yani "Teşekkür ederim. Benim sır küpüm" dedi. (Muhaderat,s. 332)

Muhaderat'tan alıntılanan bu bölüm Şebib ve Fazıla arasında geçen diyalogdur. Her ikisi de Fransızca konuşmaktadır. Fazıla, nişanlılık döneminde iftiraya maruz kalıp evden ayrıldıktan sonra adını Peyman olarak değiştirip Şebib'in ailesinin konağında hizmetçi cariyeye olarak çalışmaktadır. Şebib Fazıla ile evlenmek istemektedir. Fazıla'nın güzel oluşundan ziyade eğitilmiş kültürlü ve becerikli olması Şebib'in dikkatini çekmiştir. Osmanlı döneminde varlıklı ve kültürlü kişileri kendi denkleri ile evlenirlerdi. Şebib'in hizmetçi cariyeye ile evlilik düşünmesi yazarın tüm sınıftan kişilerin eğitim alması gerektiğini vurgulamakta ve tavsiye etmektedir.

"Bak Peyman! Bahane ile sen de bizi dinleyerek bilgi öğreniyorsun." (Muhaderat,s. 303)

"-Ben de kâğıda yazan şeyleri okuyabilirim. Okuyabilir misin? Sen okumayı biliyor musun ki?

- Evet biliyorum." (Muhaderat, s.328)

Eserin bir başka bölümünde "evde hizmetçi olarak çalışan Peyman ve Enise arasında geçen yukarıdaki diyalogda Fatma Aliye'nin sadece belirli bir zümrenin çocuklarının değil tüm kadınların eğitim alıp bilinçlenmesi gerektiği"²⁴ tezini doğrulayan kısımdır.

3.2.3. Muhaderat'ta Eğitimli Kadın

... İnsanlar Fazıla'ya özenerek kendi evlatlarının da Fazıla gibi olması için dua ve gayret ediyorlar. ... Fazıla her yönden mükemmel bir yeteneğe sahip. Yaşatlarının yapamadığı her şeyin üstünden Fazıla kolayca geliyor. (Muhaderat, s. 41)

Fatma Aliye de hemcinsi ve meslektaşısı Na Hye Seok gibi eğitim temelli ideal kadın tipini oluşturmuştur. Sai Efendi, Münevver Hanım ile konuşmasında çevresindeki arkadaşlarının çocuklarının Fazıla gibi olmasını temenni ettiklerini söylemektedir. Bu durumdan dolayı baba Sai Efendi kızıyla gurur duymaktadır.

4. Değerlendirme

Her iki yazarın eğitim konusundaki tutumu eserdeki baş kadın karakterlerden bellidir. Her iki eserde de baş kadın karakterin yeni (modern) bir eğitim alması ortak noktadır. Her iki eserde kadın karakterlerin eğitim alma şeklinde farklılık vardır. Fatma Aliye Hanım yeni (modern) eğitimi evde yabancı öğretmen aracılığı ile vermektedir. Na Hye Seok'un eserindeki baş kadın karakter yeni tarz eğitim almak için Japonya'ya gitmiştir. Bu durum üzerinde durulması gereken bir konudur. Koreli kadınlar ebeveynlerinden ayrı, başka bir ülkede okuma deneyimi yaşamaktadır. Dönem Kore'sinin kadınları için büyük bir değişim ve cesur bir eylemdir. Kore modernleşmede rol model olarak Japonya'yı örnek almıştır. Japonya'nın modernleşme sürecini Kore'den daha önce gerçekleştirmiş olması ve Kore'nin Batı medeniyetini Japonya üzerinden öğrenmeye çalışmaları bunun sebebidir.

Her iki eserde ailelerin kız çocuklarının eğitim alması konusundaki destekleyici tutumlarının ortak özellik olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Ancak, Fazıla ve Gyonghi'nin eğitim almaları kendi istek ve rızaları ile değildir. Her iki kadın karakterin eğitim almak için bir mücadelesi söz konusu olmamıştır. Tıpkı her iki yazarın da gerçek yaşamlarında eğitim alma fırsatını kolayca elde etmeleri gibi eserdeki Fazıla babasının sayesinde, Gyonghi ise ağabeyinin sayesinde eğitim alma fırsatını elde etmişlerdir.

Gyonghi adlı eserde, eğitimli Gyonghi değişen düşüncelerinden dolayı geleneksel düşünce yapısındaki yengesi, pirinç lokumu satıcısı Sunam ve müstakbel kayınvalidesi ile çatışma içerisindedir. Gyonghi çevresindekilerle girdiği polemiği eski düşünce yapısındaki kişilerin düşüncelerini değiştirebilmek için dolaylı ikna ya da eylem yoluyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Muhaderat'ta ise, Fazıla'nın çevresindeki eğitim almamış kişilerle yaşadığı herhangi bir çatışması olmamıştır. Bu durum Osmanlı'nın modernleşme sürecinde eğitim konusunda ele aldığı reformun herkes tarafından kabul gördüğünün göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Muhaderat ve Gyonghi adlı eserlerde dikkat çeken bir diğer özellik de kadın karakterlerin eğitimi yabancı dil üzerinedir. Fazıla Fransızca, Gyonghi Japonca öğrenmektedir. Fatma Aliye'nin eserinde eğitimli kadın karakterlerin Fransızca yazılmış romanları okuyarak Batıda gelişmiş fikir ve kültürü etrafındakilerle paylaşması ve yorumda bulunması, günlük yaşamında kullanması, Na Hye Seok'un eserinde ise Gyonghi'nin Japonca yazılan dikiş makinası kullanım kılavuzunu Korece'ye çevirerek hem Japonlar hem de Koreliler tarafından takdir ve saygı görmesi her iki yazarında dil eğitimine verdiği önemi göstermektedir. Ayrıca dil eğitimi, modern kadının çeviri yoluyla ya da birebir konuşarak kendi varlığını ortaya çıkarmakla kalmayıp insan olarak kabul görmesini sağlayan önemli bir faktör de olmaktadır.

Fatma Aliye Hanım ve Na Hye Seok kadının hem okuyabileceğini hem de kadının vazifesi olarak görülen ev işlerini de yapabileceğini göstererek kadının eğitime karşı çıkan geleneksel yapıdaki fikirleri değiştirmek için modern kadın imajının bir kez daha gözden geçirilmesini sağlamıştır.

Tanzimat ve Gabo reformu döneminde aileler kız çocuklarının eğitimine önem vermiştir. Bunun sebebi yeni nesli yetiştirecek kişilerin anneler (kadınlar) olmasıdır. Ancak Türk toplumunda eğitim alan kadının çalışması noktasında tam bir destek yokken Kore tarafında durum farklıdır. Okuyan kadının çalışma hayatına atılmasına hazırlık yapıldığı görülmektedir.

Sonuç

Fatma Aliye Hanım'ın "Muhaderat"ı ve Na Hye Sok'un "Gyonghi" romanı merkezinde incelenen çalışmada modernleşme sürecinde Batıların kadın eğitime büyük etki ettiği görülmektedir. İki ülkenin romanında karşımıza çıkan kadın karakterler dönem toplumunun talebini de ifade etmektedir. Her iki yazar da kadın karakterler aracılığı ile değişen toplumla ortaya çıkan kadın-erkek eşitliği fikrini ortaya koymuştur. Kadın hakları

için nasıl bir gayret gösterilmesi gerektiği de derinlemesine incelenmesi gereken bir konudur. Her iki yazarın eseri de modernleşme aşamasında kadınların durumunu ve kadına bakış açılarını ele alışı ve işleyişinde oldukça benzerlik taşımaktadır.

İki ülke romanında karşılaştığımız kadın karakterler eğitim almış kişilerdir. Her iki karakter de toplumlarındaki geleneksel kadın yapısından farklı yeni kadın imajıyla resmedilmiştir. Fatma Aliye'nin romanında Fazıla, Fransız kadın öğretmenden eğitim almış, Na Hye Sok'un romanında Gyonghi okumak için Japonya'ya giderek orada Batı medeniyetini öğrenmiştir. Yani, Kore'de kadın eğitiminin gerekliliğiyle birlikte Japonya'ya eğitim almaya gitmeye başlarken, Türk kadınları özel öğretmenler sayesinde yabancı kadınlarla buluşma fırsatı elde etmişlerdir. Fakat eğitime dair irade konusunda Koreliler Türklere daha aktif bir tavır sergilemişlerdir. Ancak Korelilerin Batı medeniyetini Japonlar aracılığı ile öğrenmesinin olumlu mu olumsuz mu olduğu da tartışmaya açıktır. Her ne olursa olsun bu durum Koreli kadınların değişimi noktasında önemli bir rol oynamıştır. Eğitim sayesinde kadınların bilinçlenmesiyle öncelikle kendi benliklerini bulma, toplumda da var olabilme mücadelesini incelenen iki yazar da göstermiştir. Bunun yanı sıra eğitim almanın evlilik ve çalışma hayatına da olumlu etkilerinin olacağını göstererek her iki yazarda eğitimin önemini vurgulamış ve tavsiye etmiştir.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

¹ Bu makale 2010 yılında Korea University, Kore Dili ve Edebiyatı bölümüne sunulan Na Hye Seok ve Fatma Aliye Hanımın Romanlarında Modern Kadının Egosu adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Emel Kefeli, "Evliliği Sorgularken: Levayih -i Hayat", Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi 12 (2005): 191

³ Kefeli, "Evliliği Sorgularken:"192

⁴ Çinin Han hanedanlığı döneminde yaşamış olan Deadeok (대덕(戴德)) 'un, Konfüçyüs ve yetmiş iki müridinin devlet, ekonomi, toplum, kültür, askeri vs. alanlardaki ahlak prensiplerini derlediği kitaptır.

⁵ Sook Ja Kang, "Konfüçyüsçülükte Kadınları Anlamak", Doğu Siyasi Düşünce Tarihi, cilt 3, no. 2_(2004): 7.

⁶ Hatice Köroğlu, "Na Hye Seok ve Fatma Aliye Hanım'ın Romanlarında Ortaya Çıkan Kadının Modern Egosu Araştırması" (Doktora Tezi, Korea University, 2010): 47.

⁷ Joseon Hanedanlığı'nda dul bir kadının ikinci kez evliliği konusunda çıkan tartışmalar neticesinde Kral Seongjong'un 8. yılından (1477) itibaren dul kadınların yeniden evlenmesine yasak getirildi. Ardından Kral Gojong'un 31. yılında (1894) dul kadınların tekrar evlenmesine izin verildi.

⁸ Younghee Lee, *Ideology Culture and Han*, (Seoul: Jimoondong publishing company, 2002), 105.

⁹ Hatice Türközü Köroğlu "Na Hye Seok'un Hayatı ve Edebiyat Dünyası" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 39 (2018): 126.

¹⁰ Şefika Kurnaz, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923)*, (Ankara: T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Başkanlığı Yayınları Bilim Serisi 4, 1990), 11.

¹¹ Kurnaz, "Cumhuriyet", 4-5.

¹² Japonya'da eğitim almıştır. Japonya'da bulunan Koreli öğrenci topluluğunca yayımlanan "İlim Işığı (학지광)" adlı derginin oluşumunda katkıda bulunmuştur. Japonya'da eğitim aldığı sırada Batı fikir dünyasını öğrenmiş ve gerçekte de uygulamıştır.

¹³ Köroğlu, "Na Hye Seok", 7.

¹⁴ Türközü Köroğlu, "Na Hye Seok'un",120.

¹⁵ Türközü Köroğlu, "Na Hye Seok'un",120.

¹⁶ Na Hye Seok'un eseri Gyonghi henüz Türkçeye çevrilmediği için eserin konusuna dair kısa bir bilgi vermek faydalı olacaktır. Yazar bu romanda Gyonghi'nin ağzından kadınların eğitim almasının gerekliliğini sebepleri ile aktarır. Eserin başkarakteri olan Gyonghi, Japonya'ya okumak için giden bir genç kızdır. Evlenmeyip okumayı tercih etmesi, üstelik okumak için yurtdışına gitmesi ailesi ve çevresindekiler tarafından hoş karşılanmamaktadır. Çünkü muhafazakâr ve baskıcı Coson toplumunda kadının yeri evidir. Kadının tek meziyeti çocuk doğurmak ve kocasına hizmet etmek olarak görülmektedir. Genç kızların alması gereken tek eğitim yemek ve dikiş eğitimidir. Bunların dışına çıkan kadınlara iyi gözle bakılmaz ve hakkında kötü konuşulmaya başlanır. Kadınların bu şekilde ikinci sınıf insan muamelesi gördüğü ve erkekler ile hiçbir eşitlik tanınmayan bir toplumda Gyonghi eğitimi ve bilinçli bir genç kız olarak öne çıkar. Ancak maalesef ailesi eğitimini bırakmasını ve evlenmesini ister. Gyonghi bu durumla karşılaşınca ister istemez ikileme düşer. Evlenmeli mi yoksa eğitimine devam mı etmeli konusunda düşüncelere dalar. Eğitimsiz ve evlendiği erkeğe bağlı yaşanan hayatı hayvan gibi yaşamaya benzetir. Tıpkı hayvanların bağlanıp yem verilerek bakılması gibi, kocasına bağlı yaşayacağı yaşamın bundan farksız olacağını düşünür. O ise özgür bir insan olarak hayatına devam etmek ister.

¹⁷ Na Hye Seok'un "Gyonghi" adlı eseri Changbi yayınevinin seri romanlar dizisinin birinci cildinde yer alan 2007 basımı birinci kaynak olarak kullanılmıştır.

¹⁸ Fatma Aliye'nin "Muhaderat" adlı eseri Beyaz Balina yayınevinin 2005 yılı basımı kaynak olarak kullanılmıştır.

¹⁹ Sun Ae Park. "Portraits of Later Life in the 1910's: Through Reading of "Kyonghee" a novel by Na Hye Seok" Institute of the Korean Literature and Arts 9 (2015): 238

²⁰ Park, "Portraits of", 238

²¹ Ömer Çaha, *Sivil Kadın Türkiye'de Kadın ve Sivil Toplum*, (Savaş Yayınevi,2010),109

²² İlyas Canikli, "İslam Kültüründe Resim Sanatına Reddiyeci Yaklaşımı Temellendirmede Kullanılan Rivayetin Kritiği", İslami Araştırmalar Dergisi cilt 17, sayı 4, (2004) : 380

²³ Köroğlu, "Na Hye Seok", 85-86

²⁴ Köroğlu, "Na Hye Seok", 86

Kaynakça

Canikli, İlyas. "İslam Kültüründe Resim Sanatına Reddiyeci Yaklaşımı Temellendirmede Kullanılan Rivayetin Kritiği", İslami Araştırmalar Dergisi cilt 17, sayı 4, (2004) : 379-389

Choi Won Shik vd. "20. yy. Kore Romanı" Cilt 1, Changbi Yayınları, Seul, 2007 (최원식 외,20세기 한국소설, 창비, 서울, 2007)

Çaha, Ömer. *Sivil Kadın Türkiye'de Kadın ve Sivil Toplum*, Savaş Yayınevi,2010

Fatma Aliye Hanım, *Muhaderat*, Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2005.

Kang ,Sook Ja. "Konfüçyüsçülükte Kadınları Anlamak", *Doğu Siyasi Düşünce Tarihi*, cilt 3 no.2(2004): 7-48 (강숙자, 유교사상에 나타난 여성에 대한 이해, 동양정치사상사,vol.3 no.2 (2004): 7-48

Kefeli, Emel. "Evliliği Sorgularken: Levayih -i Hayat", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 12 (2005): 191-204.

Köroğlu, Hatice. "Na Hye Seok ve Fatma Aliye Hanım'ın Romanlarında Ortaya Çıkan Kadının Modern Egosu Araştırması" Doktora Tezi , Korea University, 2013

Kurnaz, Şefika. *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923)*, Ankara T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Başkanlığı Yayınları Bilim Serisi 4 , 1990

Lee, Younghee. *Ideology Culture and Han*, Jimoondong Publishing Company, Seoul, 2002

Oh, Eunkyung. *Feminist Eleştiri: 20.yy, Türk ve Kore Romanında Kadın*, Kemal Yayınları, Ankara, 2005.

Michel, Andree. *Feminizm, Çeviren Şirin Tekeli*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993.

Park, Sun Ae. "Portraits of Later Life in the 1910's: through Reading of "Kyonghee" a novel by Na Hye Seok" Institute of the Korean Literature and Arts 9 (2015): 233-273

Türközü Köroğlu, Hatice "Na Hye Seok'un Hayatı ve Edebiyat Dünyası" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 39 (2018): 119-127